

Η ΑΘΕΑΤΗ ΠΛΕΥΡΑ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΔΕΚΑΕΤΙΕΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑΣ (1979-2018)

Του Αλέξανδρου Ζήνων.

Με μεγάλη χαρά και τιμή αποδέχθηκα την πρόταση του Αλέξανδρου Ζήνων να είμαι ένας εξ εκείνων που θα προλογίσω το παρόν βιβλίο του. Εξάλλου κατά την διάρκεια της συγγραφής του μου έδωσε να διαβάσω κάποια από τα αρχικά κείμενα του να τα σχολιάσουμε. Αφορούσε κείμενα τα οποία χειριστήκαμε μαζί, ως επί το πλείστο, κατά την διάρκεια που ήταν ο στενότερος συνεργάτης μου, ως Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Εξωτερικών, από το τέλος του 2013 μέχρι το 2018 που έληγε η πρώτη Προεδρία Αναστασιάδη. Συνέπιπτε ότι το έτος του 2018 ο Αλέξανδρος Ζήνων αφυπηρέτησε από μια ευδόκιμη υπηρεσία και εγώ νόμιζα ότι αφυπηρετούσα από τη θέση του Υπουργού και από την ενεργό πολιτική. Τώρα αν εγώ επανήλθα στη θέση του Υπουργού Εξωτερικών τον τελευταίο χρόνο της δεύτερης θητείας Αναστασιάδη, είναι μια άλλη ιστορία που δεν είναι το σημερινό μας θέμα.

Ο Αλέκος έφυγε για την Αθήνα για να βρίσκεται με τη σύζυγο του η οποία υπηρετούσε ως Διπλωμάτης στην Κυπριακή Πρεσβεία των Αθηνών. Κατά την εκεί παρουσία του συνέταξε πολλά άλλα κεφάλαια του παρόντος βιβλίου όπως διάβασα το συνολικό βιβλίο του πριν από λίγες μέρες.

Ο αναγνώστης θα μπορέσει να σχηματίσει εικόνα για την ιστορία της Κύπρου από την εποχή που εισήλθε ο Αλέκος στην Εξωτερική Διπλωματική Υπηρεσία το 1979 μέχρι την αφυπηρέτηση του το 2018, ιστορικές εξελίξεις που χειρίστηκε κυρίως η διπλωματική υπηρεσία της Κύπρου. Όμως όπως το λέει και ο υπότιτλος φέρνει στο νου σου τα γνωστά ιστορικά γεγονότα μέσω της αθέατης πλευράς των παρασκηνίων η άλλων συναφών. Το Υπουργείο Εξωτερικών δεν μπορεί να διαφημίζει η προβάλλει τις ενέργειες του που αποτελούν την αθέατη πλευρά των προσπαθειών της Κυπριακής Δημοκρατίας. Η παρασκηνιακή δραστηριότητα, ιδίως με την βοήθεια τρίτων, δεν μπορεί να δημοσιοποιείται γιατί διαφυλάσσεται για να χρησιμοποιηθεί και μελλοντικά αν χρειαστεί ενώ η δημοσιότητα μπορεί να κάψει πρόσωπα η κανάλια επαφών από άλλες χώρες ενάντια στο δημόσιο συμφέρον.

Ο Αλέξανδρος Ζήνων, όπως θα δείτε έχει μια τεράστια πείρα στη διπλωματική υπηρεσία που φαίνεται κυρίως από τις Πρεσβείες που υπηρέτησε και τις καίριες θέσεις ευθύνης που είχε στο Κέντρο που τον έφερναν στο επίκεντρο πολλών γεγονότων και εξελίξεων ιστορικής σημασίας.

Από την συγγραφή και καταγραφή γεγονότων ο συγγραφέας συνεχίζει να χρησιμοποιεί διπλωματική γλώσσα και συμπεριφορά με αβρότητα και προσοχή. Ενώ μέσα από αρκετά γραφόμενα του αναφέρεται σε μικρότητες κα αντιζηλίες, συναδέλφων του, ανωτέρων του, πολιτικών προϊσταμένων του ακόμα και υψηλά ισταμένων προσώπων είτε της Κυπριακής Δημοκρατίας είτε της Ελλάδας ή σε άλλες χώρες του εξωτερικού, το κάνει με τρόπο διακριτικό αλλά υπαινικτικό χωρίς να προκαλεί και σίγουρα χωρίς να θέλει να ανοίξει δημοσιογραφικό θέμα.

Θα ακολουθήσω την έκδηλη επιθυμία του, και παρόλο που εγώ διαβάζοντας κατάλαβα πολύ περισσότερα από όσα αναφέρονται όμως δεν θα ονοματίσω ή δώσω συνέχεια αλλά αφήνω τους αναγνώστες να καταλάβουν και αυτοί, άλλοι περισσότερο και άλλοι λιγότερο ή να προβληματιστούν γιατί ο ρόλος της έκδοσης ενός βιβλίου είναι και να προβληματίζει.

Από τα ανωτέρω χαρακτηριστικά για τον Αλέκο, πείρα, διπλωματική αβρότητα, προσοχή και συνέπεια θέλω να προσθέσω και κάτι άλλο που πρέπει να χαρακτηρίζει ένα πετυχημένο διπλωμάτη. Να είναι κοινωνικός. Πόσες φορές θα δείτε μέσα από τις σελίδες του βιβλίου του όπως

οι γνωριμίες, οι φίλιες και κοινωνικές σχέσεις με τρίτους του χρησίμευσαν να τις επιστρατεύσει, και να αποβούν καθοριστικές την ώρα μιας ανάγκης, μιας κρίσης για την αποστολή του.

Διαβάζοντας ένα –ένα τα κεφάλαια στο μυαλό μου έρχεται ολόκληρη ιστορία από το 1979. Ο αναγνώστης θυμάται τις προσπάθειες ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπερπηδώντας το μεγαλύτερο εμπόδιο που την ώρα της ένταξης έγινε χωρίς την επίλυση του Κυπριακού. Ο αναγνώστης θυμάται επίσης ότι η Κύπρος ανέλαβε με μεγάλη επιτυχία την Προεδρία της Ε.Ε. Θυμάται την διαχείριση της κρίσης του γειτονικού Λιβάνου και κυρίως την διαχείριση των χιλιάδων που εκκενώθηκαν από τον Λίβανο και την επιτυχή διευκόλυνση τους για να μεταβούν εντός ολίγων ημερών στις χώρες καταγωγής τους. Θυμάται την υιοθέτηση της νέας περιφερειακής μας πολιτικής στην Ανατολική Μεσόγειο και αμέσως μετά στις χώρες του Αραβικού Κόλπου. Τις αναβάθμιση των σχέσεων μας με την Βρετανία, τις ΗΠΑ, την Γαλλία, αλλά και τις τότε σχέσεις με την Ρωσία. Θυμάται τις διαπραγματεύσεις για την επίλυση του Κυπριακού. Γνωρίζει ο αναγνώστης ή νομίζει ότι γνωρίζει για τις βρετανικές βάσεις για την πολιτική του Ερντογάν κλπ.

Στο βιβλίο δεν γίνεται προσπάθεια καταγραφής ολόκληρης της ιστορίας. Γίνεται καταγραφή της αθέατης πλευράς σχεδόν όλων των ιστορικών γεγονότων που οδήγησαν στην επιτυχή έκβασή τους χάρη στην παρασκηνακή προσπάθεια των διπλωματών μας με επίκεντρο ασφαλώς την προσωπική συμβολή του ίδιου του συγγραφέα, ως προσωπικού μάρτυρα αυτών. Μέσα από αυτή την καταγραφή κατά την άποψη μου ο αναγνώστης, ίσως και για πρώτη φορά, θα αντιληφθεί και την αθέατη αλλά σημαντική και ουσιαστική συμβολή των μελών της διπλωματικής υπηρεσίας, για τις επιτυχίες της Κύπρου. Ίσως, είμαι σίγουρος και άλλοι διπλωμάτες έχουν άλλες εμπειρίες, άλλες λίγο άλλες περισσότερο που καταδεικνύουν αυτή την συμβολή.

Απαντώντας στο δίλημμα αν θα αναφερθώ στα διάφορα κεφάλαια του βιβλίου ή όχι επέλεξα την δεύτερη επιλογή, γιατί δεν θέλω να ιεραρχήσω τη σημασία του κάθε κεφαλαίου. Όλα είναι σημαντικά. Εγώ προετοιμάζω τον αναγνώστη αλλά του συστήνω να διαβάσει όλα τα κεφάλαια και να αποκτήσει τη δική του άποψη. Διαβάζονται εύκολα, με μία γλώσσα στρωτή και κατανοητή. Την γλώσσα που χρησιμοποιούν οι διπλωμάτες συντάσσοντας τις αναφορές τους στο Υπουργείο.

Εδώ να μου επιτρέψετε μια εξαίρεση. Παραπέμπω στο κεφάλαιο που αναφέρεται στον Βασιλέα Κωνσταντίνο. Θεωρώ από πλευράς ιστορικής σημασίας γιατί καταγράφονται πρωτογενούς πηγής απόψεις του τέως Βασιλιά και εξηγούμαι. Ο Αλέκος ουδέποτε απέκρυψε τα φιλοβασιλικά του αισθήματα. Εγώ είμαι της αντίθετης άποψης και δεν συμφωνώ με την ανάληψη οποιουδήποτε ρόλου κληρονομικω δικαίω. Όμως το θέμα μας δεν είναι αυτό. Ένας από τους παράγοντες των φιλοβασιλικών απόψεων του Αλέκου είναι η μεγάλη σημασία που δίνει στο τυπικό. Του αρέσουν τα βασιλικά πρωτόκολλα και οι τελετουργικοί των βασιλικών οίκων. Όχι μόνο για την Βασιλεία στην Ελλάδα αλλά και σε άλλες χώρες όπου υπάρχουν Βασιλείες δημοκρατικών ασφαλώς καθεστώτων. Όντας συμπαθής προς τον Βασιλέα Κωνσταντίνο, συνδέθηκε μαζί του και με τα παιδιά του με μεγάλη φιλία. Απόρροια τούτου αποτελεί το περιεχόμενο του κεφαλαίου όπου επαναλαμβάνω αναφέρονται κάποια πρωτογενούς σημασίας ιστορικά γεγονότα. Διαβάστε τα.

Ως Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Εξωτερικών την δεύτερη φορά τύγχανε για περίοδο τεσσαεράμισι χρόνων να είμαι ο Υπουργός. Κατά την περίοδο αυτή ο Αλέκος ήταν ο στενότερος συνεργάτης μου. Ο ίδιος έχει την καλοσύνη να περιγράψει ο ίδιος στο βιβλίο του τις συνθήκες συνεργασίας μας και τον ευχαριστώ για αυτό. Εγώ όμως προσθέτω κάτι που ο ίδιος δεν θα μπορούσε να πει. Είχαμε και κατανομή ρόλων και αρμοδιοτήτων και συμπληρώναμε ο ένας τον άλλο. Η δική μου θέση πάντοτε ήταν ότι το Υπουργείο διεύθυνε και συντόνιζε ο Γενικός Διευθυντής. Ο Υπουργός χάραζε την πολιτική του Υπουργείου, ασχολείτο κυρίως με τα πολιτικά θέματα εξωτερικής πολιτικής. Ο Αλέκος ήταν συνεπής στη δουλειά του και τυπικός. Για αυτό το λόγο για να

διευθύνει ένα Υπουργείο του οποίου το προσωπικό στην πλειοψηφία ήταν τοποθετημένο στις Πρεσβείες και Αποστολές του Εξωτερικού έπρεπε να ήταν αυστηρός. Οι Πρεσβείες και Μόνιμες Αντιπροσωπείες του Εξωτερικού είναι η βιτρίνα μας. Ήταν λοιπόν αυστηρός. Εγώ εκ χαρακτήρα και ως πολιτικός ήμουν ο "καλός". Αυτό είναι ένα απτό παράδειγμα αλληλοσυμπλήρωσης. Το Γραφείο μου ήταν ανοικτό για όλους τους λειτουργούς. Όμως αν άκουα παράπονα ποτέ δεν έριξα τον Γενικό Διευθυντή. Ποτέ δεν αναίρεσα αποφάσεις του Γενικού Διευθυντή, βάζω στην παρένθεση την αγγλική λέξη *overrule* τις αποφάσεις του.

Βρίσκω εδώ την ευκαιρία να πω ότι ο Υπουργός έχει και καθήκον και υποχρέωση να συνεργάζεται με τον υφιστάμενο Γενικό Διευθυντή. Δεν άλλαξα ποτέ Γενικό Διευθυντή η' τον υποχρέωσα να ζητήσει να πάρει Πρεσβεία και να φύγει. Εργάστηκα στενά και ειλικρινά με τον Αλέκο Σιάμπο, τον Μιχαλάκη Ατταλίδη, τον Αντρέα Πιρσιση, για σύντομο διάστημα με τον αείμνηστο Χριστόδουλο Πασιαρδή, για σύντομο διάστημα με τον Αντρέα Μαυρογιάννη, για σύντομο χρονικό διάστημα με τον Μηνά Χατζημιχαήλ και στη συνέχεια με τον Αλέκο Ζήνων και τελευταία με τον Κορνήλιο Κορνηλίου.

Το τελευταίο κεφάλαιο του βιβλίου του Αλέξανδρου Ζήνων, (εξηγώ εδώ ότι ίδιος δεν επιθυμεί να κλείνεται το επίθετό του,) που τιτλοφορείται η Μεταρρύθμιση του Υπουργείου Εξωτερικών βασίζεται στην τεράστια πείρα του ως Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου του, και ως επι κεφαλής τριών σημαντικών Πρεσβειών, μεταφέρει πολλές απόψεις που συμπίπτουν με τις εισηγήσεις των Βρετανών εμπειρογνομόνων που μετακλήθηκαν από την Κυπριακή Δημοκρατία στα πλαίσια της γενικότερης μεταρρύθμισης της Δημόσιας Υπηρεσίας το 2014. Συμφωνώ με τις απόψεις και εισηγήσεις του και μακάρι να ληφθούν υπόψη. Εκεί θα δείτε και κάποια σχόλια για τα υπερ. Και τα κατά της ύπαρξης Διπλωματικού Γραφείου για τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

Συγχαίρω τον συγγραφέα για αυτό το επιμελώς εκδοθέν βιβλίο του. Εύχομαι στον ίδιο να είναι πολυτάξειδο, να διαβαστεί και να σχολιαστεί, γιατί θα συμβάλει σημαντικά στους επαΐοντες και μη και στον κάθε αναγνώστη θα ρίξει φως στην αθέατη πλευρά στην για τέσσερεις δεκαετίες Κυπριακή Διπλωματία.